

AVKP actueel

Nr. 96, september 2022

Nieuwsbrief van de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland
AWN afd. 23

JUBILEUM 25 JAAR AVKP

We startten het najaar met volop activiteiten: de BBQ eind augustus, workshop De Bergen als start voor de uitwerking van vijf coldcases, de excursie Den Bosch met de werkgroep bouwhistorie op 16 september.

Inmiddels is het echt najaar met de hele dag regen. Tijd dus voor binnenactiviteiten, zoals lezingen, tentoonstellingen in de Catharinakerk en het Kempenmuseum.

En alvast een vooruitblik. AVKP bestaat inmiddels 25 jaar. Dat willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan, kortom tijd voor een jubileumfeestje! We willen dit graag met jullie vieren in het voorjaar van 2023, maar hoe? Dat willen we graag van jullie horen! Heb je ideeën, wensen, deel ze met ons via awnafdeling23@gmail.com

Ellen van der Steen

WIST U DAT...

- u in november kennis kunt maken met Archeologie in Oss en omgeving, pag 4
- Peter de Boer op 5 oktober een lezing houdt en er meer zijn gepland, pag 3
- in oktober en november wandelingen zijn in Knegsel, pag 5
- de tentoonstelling over de Bevrijding van Eindhoven in de Catharinakerk bekeken kan worden, p 8
- Laurens Mulkens en Vickie Hardy hebben meegewerkt aan deze tentoonstelling
- de uitwerking van de Coldcases De Bergen goed van start is gegaan, pag 3
- mensen die nog mee willen helpen zich kunnen melden
- er verslag is van de verrassende vondsten in Heeze, pag 6
- en van de excursie naar Den Bosch, pag 9
- de werkgroep restauratie in het zonnetje is gezet, pag 10
- Carel de wereld van mevrouw Sapiens belicht op pagina 11
- op 5 november de AVKP-regiodag plaatsvindt.
- en op 4 januari 2023 de nieuwjaarsborrel met een lezing.

ACTIVITEITENKALENDER 2022

		September		September		September/Oktober		Oktober
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	37		38		39		40	Maand vd Geschiedenis
Ma	12		19		26		3	
Di	13		20		27		4	
Wo	14	Workshop De Bergen	21		28		5	Lezing Peter de Boer
Do	15		22		29		6	
Vr	16	Excursie Den Bosch	23		30		7	
Za	17		24		1		8	
Zo	18		25		2		9	

*) Woensel Eindhoven ondergronds

		Oktober		Oktober		Oktober		November
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	41	Maand vd Geschiedenis	42	Maand vd Geschiedenis	43	Maand vd Geschiedenis	44	
						Dutch Design Week		
Ma	10		17		24		31	
Di	11		18		25		1	
Wo	12		19		26		2	
Do	13		20		27		3	
Vr	14		21		28		4	Deadline AVKP-Actueel
Za	15		22	herfstvakantie	29		5	AVKP-regiodag
Zo	16		23		30		6	

		November		November		November		November/December
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	45		46		47		48	
Ma	7		14		21		28	
Di	8		15		22		29	
Wo	9	Lezing Martijn Bink	16	Actueel verschijnt - BV AVKP	23		30	
Do	10		17		24		1	
Vr	11		18		25		2	
Za	12		19		26		3	
Zo	13		20		27		4	Sinterklaas

		December		December		December		December/Januari
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	49		50		51		52	
Ma	5		12		19		26	Kerst
Di	6		13		20		27	
Wo	7	Lezing Bas Aarts	14	BV AVKP	21		28	
Do	8		15		22		29	
Vr	9		16		23		30	
Za	10		17		24		31	Oudjaar
Zo	11		18		25	Kerst	1	Nieuwjaar

Werkavonden	Excursie / veldloop	Feestdagen	Lezingen / symposia
Vergaderingen	Cursus	Feesten & borrels	Deadlines

CURSUSSEN, LEZINGEN EN EXCURSIES

Lezingen

5 oktober Archeologie in Eindhoven: de mooiste resultaten uit de afgelopen jaren.

Lezing van de Eindhovense stadsarcheoloog Peter de Boer over het nieuwe beleid en ruimschoots over de inzichten die uit een aantal leuke onderzoeken voortgekomen zijn. Lees mee op pag 5,

Reserveer alvast de volgende lezingen in je agenda:

- 9 november: Martijn Bink, teamleider Zuid-Nederland van VUhs archeologie.
- 7 december: Bas Aarts, kastelendeskundige en werkte aan de Rijksuniversiteit in Leiden

- 4 januari: Marius Strijbosch, voorzitter heemkundevereniging Erthepe, als onderdeel van de nieuwjaarsborrel.

Alle lezingen in het Erfgoedhuis Eindhoven beginnen om 20 uur. De lezingen zijn gratis en ook toegankelijk voor niet-leden. De lezingen kunnen na aanmelding meestal ook online worden gevolgd.

Excursies

Het programma voor komend jaar wordt momenteel voorbereid. Er zijn plannen voor een bezoek aan Loevestein

NIEUWS UIT HET ERFGOEDHUIS

Volg het Erfgoedhuis Eindhoven op www.erfgoedhuiseindhoven.nl.

Volg de ArcheoHotspots op: www.archeohotspots.nl en [twitter@ArcheoHotspots](https://twitter.com/ArcheoHotspots)

De Bergen in uitvoering

Jesper de Raad kijkt terug op een zeer geslaagde startbijeenkomst om vijf coldcases in de Bergen in Eindhoven uit te werken. Na een inleiding door Jesper over het doel, de locaties en de aanpak bekeken de deelnemers de tekeningen en vondsten.

De workshop resulteerde in voorlopige onderzoeksvragen, zes werkgroepen en twaalf actieve deelnemers. Twee van hen zijn afkomstig uit buurtvereniging De Bergen. Daarnaast zijn er nog drie personen die zich hebben aangemeld, maar nog niet aanwezig konden zijn. De onderzoeken en uitwerking gaat een paar maanden duren.

Wil je meehelpen, meld je even aan via awnafdeling23@gmail.com.

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN DE REGIO

(door Ria Berkvens, regioarcheoloog Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)

Locatie	Uitvoerende instantie	(vermoedelijke) uitvoeringsperiode
Lage Mierde - Beekherstel De Reusel (archeologische begeleiding)	Raap	Sept e.v. 2022
Budel – Dr. Mathijssenstraat (proefsleuven, archeologische begeleiding en opgraving)	VUHbs	Sept.-Okt. 2022
Waalre - Onze Lieve Vrouwedijk 4 (proefsleuf)	Transect	2022
Geldrop- Grote Bos 6 (proefsleuven)	??	2022
Bergeijk – Hooze Berkt (proefsleuven)	ADC	2022
Reusel – Kleine Hoeven (opgraving)	??	2022
Hapert - Castersedijk 12-14a (opgraving)	Transect	2022
Best - Oirschotseweg 18-24 (proefsleuven)	??	2022
Dommelen – Bergstraat 54-60 (proefsleuven)	??	2022
Budel – De Kleine Wereld (opgraving)	??	2022
Waalre – Markt 14 (proefsleuven)	??	2022
Hulsel – Kanten (proefsleuven)	??	2022
Nuenen-West diverse locaties (opgraving)	??	2023
Budel - Nieuwstraat 95-97 (proefsleuven)	??	2022
Valkenswaard - Hofstraat 14 (proefsleuven)	??	2022
Deurne – Eikelstraat (proefsleuven)	Econsultancy?	2022
Riethoven - Achter de Sleutel (proefsleuven)	??	2022
Lage Mierde - Kloosterstraat 1 (proefsleuven)	VUHbs	2022
Hapert – Windpark de Pals (archeologische begeleiding en proefsleuven)	Bodac?	2022
Aalst – Eindhoveneweg (archeologische begeleiding)	??	2022
Middelbeers – Doornboomstraat 5 (proefsleuven)	??	2022?
Valkenswaard - Leende – Tongelreep (archeologische begeleiding)	RAAP	2022
Netersel – De hoeve (archeologische begeleiding)	??	2022
Hapert – Oude Provincialeweg (archeologische begeleiding)	??	2022
Someren – Boerenkamplaan 71 (proefsleuven)	??	2022
Nuenen – Dubbestraat (proefsleuven)	??	2022
Breugel – Planetenlaan (proefsleuven)	??	2022
Deurne - Astense Aa-Oude Aa-Soeloop (archeologische begeleiding)	??	2022
Riethoven - Dorpsplein 1 (proefsleuven)	??	2022
Son – Driehoek 3 (archeologische begeleiding en proefsleuven)	??	2022
Soerendonk – Damenweg (proefsleuven)	??	2022
Westerhoven – Klisserbeemden (archeologische begeleiding)	??	2022

LEZING 5 OKTOBER: ARCHEOLOGIE IN EINDHOVEN: DE MOOISTE RESULTATEN UIT DE AFGELOPEN JAREN

Na het afscheid van Nico Arts is het allesbehalve stil geworden rond de archeologie in Eindhoven. De nieuwe stadsarcheoloog, Peter de Boer, wil de resultaten hiervan graag met de bevolking van Eindhoven en andere geïnteresseerden delen.

Naast een korte uiteenzetting over het nieuwe beleid, is er ruimschoots aandacht voor de inzichten die uit een aantal leuke onderzoeken voortgekomen zijn. Onder andere passeren de revue: een bijzondere vroege midden steentijd-vondst in de Luciferstraat, de middeleeuwse vestingwerken en de vestingwerken uit de Tachtigjarige Oorlog in de binnenstad en onderzoek naar nederzettingen uit de periode rond het 'jaar 0'. *Last but not least* worden ook de achtergronden bij de vondst van twee militaire

helmen uit de Tweede Wereldoorlog uit de doeken gedaan.

Het gaat gebeuren op woensdagavond 5 oktober in het Erfgoedhuis in Eindhoven.

U hoeft u niet aan te melden, maar het aantal toehoorders is in verband met brandweervoorschriften wel beperkt tot 50. En er is voor iedereen een kopje koffie of thee. Wij hopen vele erfgoed-geïnteresseerden te ontmoeten.

Datum woensdag 5 oktober 2022

Tijd: 20:00 tot circa 21:00- 21:30

Adres: Gasfabriek 2A in Eindhoven (zijstraat van de Nachtegaallaan).

KENNIS MAKEN MET ARCHEOLOGIE VAN OSS EN OMGEVING

Een mogelijkheid om kennis te maken met de archeologie van Oss en omgeving. De cursus wordt gegeven op de Volksuniversiteit Oss

Zie site <https://www.volksuniversiteitoss.nl/kunst-maatschappij/kunst-en-cultuur/archeologie>

In deze cursus neemt Peter van Nistelrooij je mee in de wereld van de archeologie. In 3 avonden geeft hij een uiteenzetting, waarbij elke avond bestaat uit een theorie- en praktijkgedeelte:

- Archeologie beleid en opgravingen ten noorden van Oss
- Dateringsmethoden en opgravingen in de stad Oss en opgravingen ten zuiden van Oss
- Wat kun je doen met de opgraving gegevens en opgravingen in de omliggende plaatsen van Oss.

Hanneke van Alphen

‘KNECHSEL TOTALITER GERUINEERT’, 3 DECEMBER 1688 EEN WANDELING TERUG IN DE TIJD

In Kempenmuseum De Acht Zaligheden te Eersel loopt tot 11 december 2022 de tentoonstelling ‘Groot Geweld in Kleine Dorpen’.

De tweede helft van de 17^e en het begin van de 18^e eeuw was voor de Kempische dorpen een rampzalige tijd. Allerlei rondtrekkend soldatengespuis liet een spoor van ellende, vernieling en rampspoed achter. Door torenhoge belastingen, te betalen losgelden na gijzelingen, besmettelijke ziektes en misoogsten vervalt de Kempische bevolking in armoede.

Voorals 1688 was voor veel Kempische dorpen een waar rampjaar. Franse troepen lieten een spoor van vernieling achter in Lommel, Steensel, Hapert, Bladel, Reusel, Riethoven en Westerhoven. Maar vooral in Knegsel was de ellende niet te overzien... Daarom organiseert het Kempenmuseum in

samenwerking met heemkundevereniging “De Hooge Dorpen”:

Een wandeling door 17^e eeuws Knegsel...

Dat de dorpskern van Knegsel ooit totaal verwoest en daarna verplaatst is, is bijzonder. Tijdens een wandeling van ruim 1½ km komt de reden van deze ‘sprong’ van de kerk en het dorp uitvoerig ter sprake. Deelnemers vinden hun weg aan de hand van een routekaartje. Op enkele plaatsen langs de route staan vertellers met hun aangrijpende verhalen.

Wanneer

Op zondag 9 oktober 2022 én op zaterdag 19 november 2022.

U bent vrij om de wandeling te starten tussen 13.00 en 14.30 u.

Waar

Startpunt bij de ingang van de Knegselse kerk, Steenselseweg 2, Knegsel. Hier krijgt u nadere uitleg en ontvangt u een routekaartje. De wandeling duurt ongeveer 1½ uur en is redelijk rolstoelvriendelijk.

Deelname gratis.

De wandelingen worden georganiseerd door het Kempenmuseum en heemkundevereniging ‘De Hooge Dorpen’.

Piet van Gisbergen en Mat Theunissen

VERRASSENDE VONDSTEN IN HEEZE

Ten zuiden van Heeze wordt hard gewerkt aan de aanleg van een grote nieuwe wijk: De Bulders. Het is een historisch gebied met bolle akkers en lage gedeelten tussen de locatie van het oude Heeze en de huidige kern.

Aan al het grondwerk dat hiermee gepaard gaat, ging daar op veel plaatsen archeologisch onderzoek vooraf. Afgelopen juni, net toen men dacht daar mee klaar te zijn, vond Willy Oomen, detector amateur en lid van de Archeologische

werkgroep van de lokale Heemkundekring ‘De Heerlijkheid’, emmers vol scherven op een plek die men kennelijk over het hoofd had gezien en naar later bleek, een 15^e -16^e eeuws erf te zijn.

Samen met zijn kompaan Jacques van Laarhoven werd er verder gezocht en werd de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant ingelicht. Onze regio-archeoloog Ria Berkvens kwam, zag en overwon de gemeente waarna werd besloten om de bouwwerkzaamheden uit te stellen en de

betreffende plek van enkele honderden vierkante meters, op te graven.
Een goed besluit zou later blijken.

Het archeologisch opgravingsbedrijf van de Vrije Universiteit van Amsterdam, onder leiding van Martijn Bink, werd voor de klus ingeschakeld. Ook de Heemkundekring en de AVKP verleende assistentie en vrijwel direct werd duidelijk, toen het eerste vlak was afgeschaafd, dat de verwachtingen hoog waren. Het bleek een locatie van een laatmiddeleeuwse boerderij. Er tekenden zich de nodige grondsporen af en een zestal cirkelvormige waterputten putten, gemaakt van gestapelde plaggen. Deze grote ronde cirkels werden gecoupeerd. Een klus die snel moest worden geklaard want grondwater kwelde op

naarmate dieper werd gegraven. Het maakte de lemige grond, 3 tot 4 meter onder maaiveld, tot een enorme brei.

En toen stuitte men in een van de laatste putten op een volledig skelet van een paard en wat dieper gravend werd het ene na het andere tinnen serviesstuk na het ander uit de blubber verwijderd. Schalen, kandelaars, kommen en borden.....er kwam geen eind aan. De verrukking was op de gezichten van de teamleden af te lezen. *“Once in a lifetime”* werd er veel geroepen !

Hoe kwam deze hele partij aan voorwerpen vrijwel onbeschadigd in deze waterput terecht? Voorlopig neemt men aan dat deze waardevolle spullen tijdens de tachtigjarige oorlog, ergens tussen 1568 en 1648, tijdens plundertochten in de put zijn gelegd, om het veilig te stellen. “Gelegd”, wordt vermoed want de schalen lagen immers min of meer op elkaar net als de kandelaars die er kruislings in waren gelegd.

We wachtende uitslag van het onderzoek af.

Herbert Vorwerk
September 2022

TENTOONSTELLING BEVRIJDING VAN EINDHOVEN

Ter ere van de bevrijding van Eindhoven op 18 september 1944, is vanaf zondag 18 september een mini-archeologietentoonstelling te bekijken in de Catharinakerk.

De directe aanleiding hiervoor vormt de vondst van twee militaire helmen uit de Tweede Wereldoorlog door opsporingsbedrijf IDDS Explosieven. De helmen zijn gevonden bij graafwerkzaamheden bij het Stratumseind voor de herinrichting van de binnenstad. Het gaat hier om een Britse en een Duitse helm. De vondsten lagen op de bodem van de in 1953 gedempte stadgracht waar nu de straat ligt die Oude Stadgracht heet. Bij het schoonmaken van de helmen zijn door de bij het project betrokken archeologen van BAAC enkele bijzondere sporen en merktekens ontdekt. Deze geven een indringende blik op deze donkere periode in onze geschiedenis én van de blijdschap bij de bevrijding.

Aan de tentoonstelling en de begeleidende brochure heeft Laurens Mulkens namens de AVKP een mooie bijdrage geleverd in de vorm van het aanleveren van fotomateriaal en het helpen bij de inrichting en Vickie Hardy heeft de vertaling van de brochure naar het Engels verzorgd.

De tentoonstelling is op 18 september tussen 11.00 – 13.30 uur te bezoeken en daarna tot en met 31 oktober tijdens de normale openingstijden

van de Catharinakerk (met uitzondering van eventuele besloten bijeenkomsten of concerten). De entree is vrij. Bij de tentoonstelling is een Nederlandstalige en Engelstalige brochure gemaakt. Deze kan hierbij gratis worden meegenomen. De tentoonstelling is daarna ook in het Erfgoedhuis en op andere plekken in de stad te bekijken.

Foto van Laurens Mulkens

Wij danken jullie van harte voor de medewerking en nodigen jullie met veel plezier uit om de resultaten te komen bekijken.

Peter de Boer

MEEDOEN AAN OPGRAVINGEN

We ontvangen regelmatig vragen van opgravingsbedrijven of er vrijwilligers zijn die mee willen helpen bij een opgraving. We zijn momenteel bezig onze lijst met 'opgraafvrijwilligers' te actualiseren.

Wil je ook meedoen aan opgravingen, geef je naam en door via awnafdeling23@gmail.com. Dan zetten we je naam op de lijst.

Het opgravingsbedrijf bepaalt de werkzaamheden en hoeveel mensen er wanneer mee kunnen helpen. Heb je vragen of wil je even sparren, mail ons dan.

Ellen van der Steen

DE BOUWHISTORIE VAN DEN BOSCH

Op vrijdag 16 september had Carel van den Boom de langverwachte excursie over de bouwhistorie van Den Bosch georganiseerd. Ondanks het druilerige weer en de nog slechtere voorspelling, mochten we ons toch verheugen in de aanwezigheid van elf deelnemers. Die kregen een mooi uitgebalanceerd programma aangeboden over Bouwhistorie en stadsontwikkeling, prima verzorgd door de Bossche stadsarcheoloog Ronald van Genabeek en Bossoloog Herbert Vorwerk.

Het programma startte na de koffie in het bezoekerscentrum aan de Sint Jansstraat in het middeleeuwse bolwerk, waar stadsarcheoloog Ronald de rijke geschiedenis van Den Bosch samenvatte en ons wees op tal van interessante bouwkundige details die hun eigen verhaal vertellen. In het Bolwerk Sint Jan zijn de oude Koepoort en de St Janspoort duidelijk te zien naast een rondeel en het middeleeuws straatwerk en vertelt hij op heldere wijze het Bossche verhaal.

Er is zoveel te zien, als je het eenmaal ziet. Aansluitend bezochten we tijdens een stadswandeling de meest markante historische bouwwerken. De Pieckepoort, Grote Hekel, Antoniuspoort, Hinthamerbolwerk, Orthenpoort, Boompoot en Koepoort zijn samen een rondje Den Bosch in 1500. En uiteraard lag de nadruk op de vestingwerken. Hij vertelde over de fases in het ontstaan van de stadswallen en het herstel en verfraaiing. Ook over de wijze waarop archeologie, stadsontwikkeling en toerisme met beleid toch kan integreren. Maar ook over metselverbanden, straatanaleg, huizenbouw beerputten en verdediging geschiedenis. Een heel leuke en interessante wandeling.

Met enig geluk zette de langste regenbui van de dag pas in toen we veilig droog in een restaurant op de Markt zaten. Na de lunch namen we afscheid van Ronald en nam Herbert (opgegroeid in Den Bosch) het stokje over door ons eveneens tijdens een stadswandeling langs voorbeelden te leiden van de vele bouwstijlen die Den Bosch rijk is. Van Romaans tot Bossche school, met nog heel veel daar tussenin. Hierbij mochten de deelnemers, op basis van de keurige documentatie van Herbert, zelf de bouwstijlen benoemen en bediscussiëren. Er leuk en heel leerzaam. Herbert is er opgegroeid en wist ons te verrassen met veel mooie plekken en gebouwen. Rob Vervaart bestudeert op dit moment Den Bosch en was aanvullend deskundig.

Tegen vijven, toen het zonnetje weer echt tevoorschijn kwam, werd het tijd voor de traditionele afsluitende borrel. Herbert had een zeer sfeervolle locatie gekozen, in Restaurant De Garage, zoals de naam al zegt een tot restaurant omgebouwde garage in Art Deco-achtige stijl. Verwarmd door een lekker zonnetje met uitzicht op de Bossche Broek met een La Chouffe Blond op tafel, was het heerlijk nagenieten van deze geweldige dag. Met dank aan de organisator en de rondleiders. Wij kijken al uit naar de volgende excursie. Dat zou Loevestein kunnen zijn...

*Carel van den Boom en Peter Seinen
Foto's van Carel van de Boom*

DE RESTAURATIE WERKGROEP IN HET ZONNETJE

De restauratie werkgroep van de AVKP is al jarenlang actief met het uitvoeren van restauraties aan voornamelijk aardewerken voorwerpen die incompleet zijn. Onder leiding van Dirk Vlasblom van de gemeentelijke archeologie, is een groep van ongeveer tien mannen en vrouwen in wisselende samenstelling druk met het in de oude luister herstellen van allerlei aardewerk. Hoewel het tijdens de werkzaamheden altijd gezellig druk is, werd er tot nu toe niet veel aandacht aan besteed. En dat is terecht. Heel veel gerestaureerd materiaal is van hoge kwaliteit en is nu te bewonderen in de vitrinekasten van het Erfgoedhuis in Eindhoven.

Daarom willen we in de Nieuwsbrief op regelmatige basis aandacht besteden aan de mooie resultaten van deze stille maar toch zeer actieve werkgroep. Een van de restaurateurs van het eerste uur, de helaas overleden Martien Claassen, die samen met Wim uit Erp jaren geleden aan de slag gingen, heeft een indrukwekkende collectie nagelaten. Eerst met scherven uit de bodem van hun eigen land, later ook met materiaal van opgravingen uit de regio.

Als enkele voorbeelden laten we een laat middeleeuwse grape (kookpotje), een papkom van roodbakkerd aardewerk en een grote en kleine drinkbeker van steengoed zien.

Mocht je zelf aan de slag willen en de fijne kneepjes van het restauratie vak willen leren, kom gerust eens langs op een van de woensdagavonden in het Erfgoedhuis. Het is trouwens ook mogelijk om op doordeweekse dagen (behalve vrijdag) overdag actief te zijn.

Peter Seinen

NIEUWE AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

Aanwinsten van 5 juni tot met 31 aug 2022

Boeken

Mevr. Sapiens

De vrouw in de prehistorie

Thomas Cirroteau, Jennefer Kenner, Eric Pinca's.
Nieuw beeld van de vrouw in de oertijd en wat de archeologen van de 19e eeuw vermelden.
Noordboek.nl

Tijdschriften

Archeologie in Nederland. Jaargang 6 juni 2022

De oudst bekende begraving van Nederland. Een vroeg mesolithische crematie te Haps Laarakker. Een groot Merovingisch grafveld in Hilvarenbeek.

Archeologie in Nederland Jaargang 6 juni 2022

AWN Magazine.

Casus Huissen. De AWN-werkgroep
belangenbehartiging in gesprek met ArbitArch.

In Brabant

Jaargang 12 nummer 2 juni 2022.

In Brabants bodem. Stoken en koken in Berkel Enschoot. R Geerts.

De laatste valkenvangst in Valkenswaard. R Peels.

Brabants Landschap 214 zomer 2022

Archeologie. Grafheuvels en eeuwenoude karrensporen in ons landschap

De Rosdoek 182 juni 2020

Archeologisch vondst in restaurant De Acht Zaligheden.

De Franse kostschool in Duizel (o.a. J Panken)

VAN DEN LEESPLANK

Mevr. Sapiens

De vrouw in de prehistorie

Thomas Cirroteau, Jennefer Kenner, Eric Pica's.

In de prehistorie hielden mannen zich bezig met jagen. Vrouwen verzamelden bessen, kookten en zorgden voor de kinderen. Zo staat het in de lesboeken. Een internationaal team van circa dertig wetenschappers twijfelt aan dit beeld en toont aan dat mevrouw Sapiens veel machtiger en krachtiger was.

Met name Franse wetenschappers hebben zich over dit thema gebogen. Het 170 pagina's. tellende boek is summier geïllustreerd. De onderzoek conclusies zijn niet opzienbarend, geen matriarchaat, geen Amazones of vrouwenparadijzen. Maar meer nuance en een rijker beeld.

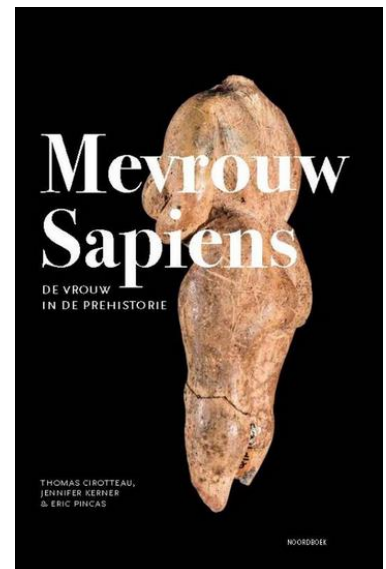
In de voorbije honderdvijftig jaar zijn bijna 100 Venusbeeldjes opgegraven in Europa. In de negentiende eeuw deed men ze af als vruchtbaarheidsbeelden, voor de rest was er nauwelijks aandacht voor de prehistorische vrouw. Zij was moeder en huishoudster.

Pas vanaf 1970 stelden vrouwelijke onderzoekers nieuwe vragen en ontstaat er een ander beeld.

Nieuwe technieken brengen nieuwe gegevens binnen handbereik.

Eerste leerpunt is dat de vrouw tussen 30.000 en 10.000 voor Chr. totaal niet leken op de obese Venussen. Botonderzoek laat veel sterkere armen zien dan bij haar huidige seksegenoten. Ze was een sportief type, had een sterk gehard lichaam en had geen overvloedig vetweefsel. Ze lijkt op de in 1892 gevonden Venus van Brassempouy. Hoe zag haar leven eruit? De auteurs volgen de vrouw per levensfase en sluiten af met haar rol in de voedselvoorziening en in de hiërarchie.

Bij deze speurtocht vormt de etnografie een belangrijk hulpmiddel, de studie van jager – verzamelaars uit

recentere tijden.

Vrouwen wilden ook toen indruk maken, op veel skeletten zijn sieraden aangetroffen, zeeslakken, kralen, schelpen, hoektanden van herten en reeën. Ze hadden gevoel voor schoonheid, de vroege mens leerde kleding maken, knopen en spelden, bewerkten huiden. Hoe verleiding en paarvorming precies vorm kregen vertellen skeletten niet en is cultureel bepaald. De kus is maar een uiting.

De bijna levensgrote en levensechte afbeeldingen van drie naakte vrouwen op een wand van de abri Le Roc-aux Sorciers, in de Vienne, zouden drie levensfasen voorstellen, van kind tot oudere vrouw.

Gezinnen. Vrouwen kregen gemiddeld vijf a zes kinderen, niet meer omdat ze hun kinderen langer zoogden en in die periode meestal niet zwanger werden.

Vrouwen namen ook deel aan de jacht, ook op groot wild, ze waren er sterk genoeg voor. Maar misschien was het strikken van klein wild wel veel belangrijker. Noten en vruchten brachten meer voedsel op tafel dan de jacht. De taakverdeling tussen man en vrouw was dus evenwichtiger dan eerder werd gedacht.

Wezen de Venusbeelden naar machtige vrouwen? Dat gaat de schrijvers te ver.

Al met al nuanceren de onderzoekers de differentiatie tussen mannen en vrouwen nogal. Daarmee waarderen ze de rol van de vrouw op. Het risico is wel dat vanwege alle onzekerheden hun interpretaties vooral iets zeggen over hun eigen tijdgebonden maatschappelijke opvattingen. Sluitende antwoorden zijn helaas niet altijd mogelijk.

Carel van den Boom

VAN HET BESTUUR

VCA

We hebben drie aanmeldingen ontvangen voor het volgen van een VCA-basisopleiding, waarbij AVKP een deel van kosten vergoed. We hebben deze personen informatie en spelregels gestuurd en ze kunnen aan de slag. We wensen ze veel succes bij de studie.

AVKP-regiodag

Na 2 jaar vindt op 5 november eindelijk weer de AVKP-regiodag plaats. Tijdens deze dag gaan we onder meer in op het thema: *Wat kunnen*

vrijwilligers met het advies van Raad van Cultuur op omgevingswet? Kansen en uitdagingen.

Daarnaast worden ontwikkelingen en ervaringen gedeeld tussen contactpersonen uit de regio, bestuur van AVKP en regioarcheologen.

De uitnodigingen worden binnenkort verstuurd. Wil je weten wie jouw gemeente of dorp vertegenwoordigt of wil je een keer aansluiten, neem dan even contact op.

Ellen van der Steen

Verenigingsruimte AVKP

Erfgoedhuis, Gasfabriek 2, Eindhoven, 040-2388899

Correspondentieadres AVKP

van Wassenhovestraat 54, 5613 LL Eindhoven, awnafdeling23@gmail.com www.awn-archeologie.nl/23/

Redactie

Ellen van der Steen tel. 040-2910855, avkpactueel@gmail.com (eindredactie en layout)

Peter Seinen en Carel van den Boom (redactieleden)

